

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Statsvetenskapliga Institutionen

Alla människor är jämlika, men är somliga mer jämlika än andra?

- Ett experiment om normavvikelse/normtillhörande och förtroende

Kandidatuppsats i
Statsvetenskap
VT 2010
Kajsa Ekholm
Handledare: Andrej Kokkonen
Antal ord: 7891

Abstract

Titel: Alla människor är jämlika, men är somliga mer jämlika än andra?

Författare: Kajsa Ekholm

Handledare: Andrej Kokkonen

Sidantal: 33

Inlämnad: VT 2010

Bakgrund: Diskriminering må vara fel men hur bestrider man omedveten diskriminering? Först måste vi veta om det existerar. Jag tror att människor har en lägre grad av förtroende för förtroendevalda som uppenbart avviker ifrån normen än för de som tillhör den och det är potentiellt demokratiskt problem då detta kan leda till att vissa typer av människor inte har samma möjligheter att få sina röster hörda på den politiska arenan. Jag skall i denna uppsats redovisa för om normavvikande personer får mindre förtroende av människor än de som tillhör normen.

Syfte: Syftet med uppsatsen är att undersöka huruvida det stämmer eller ej att människor har mindre förtroende, undermedvetet eller medvetet, för de personer som avviker visuellt från de normer som vanliga svenskar anser att en förtroendevald bör uppfylla och utav detta försöka uttyda om undermedveten diskriminering är ett stort demokratiskt problem eller ej.

Metod: För att kunna avgöra huruvida normavvikelse/normtillhörighet leder till en lägre/högre grad av förtroende från människor har jag använt mig av en experimentell design. Experimentdeltagarna delades upp i två stycken grupper; en experimentgrupp och en kontrollgrupp. Båda grupperna fick läsa en identisk text, på kontrollgruppens textblad var stimulus ett fotografi av normtillhörande kvinna och på experimentgruppens var stimulus ett fotografi av en normavvikande kvinna. Därefter fyllde de i ett frågeformulär. Frågan var huruvida dessa stimuli skulle framkalla resultat med signifikanta skillnader.

Resultat: Resultaten visade på att det inte fanns någon signifikant skillnad mellan grupperna förutom i en fråga. I denna visade det sig att de hade högre förtroende för den normavvikande kvinnan vilket var ett oväntat resultat. I slutsatsen diskuterar jag vad dessa resultat kan bero på. Bland de potentiella förklaringar finns; att stimulus inte förmedlade normavvikelse, att textens utformning må ha varit kontraproduktiv för experimentet och att den åldersgrupp som jag utfört experimentet på skulle kunna inneha andra normer än äldre generationer.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Syfte	6
3. Frågeställning & Hypotes	7
4. Tidigare forskning & dess relevans för min uppsats	7
4.1 Social kategorisering.....	7
4.2 Ingrupper & utgrupper.....	8
4.3 Social Identitetsteori.....	9
4.4 Intergrupp processer & kontakt.....	10
5. Metod	11
5.1 Experiment.....	11
5.2 Design.....	12
5.3 Texten.....	13
5.4 Stimuli.....	13
5.5 Frågeformulär.....	15
5.6 Pilotundersökning.....	17
5.7 Experimentdeltagare & belägenhet.....	17
6. Resultat	19
6.1 Randomiseringen.....	19
6.2 Validiteten.....	20
6.3 Resultat fråga 1->7.....	21
6.4 Resultat utifrån hypotes.....	23
7. Slutsatser	24
7.1 Förslag på vidare forskning.....	25
8. Referenslista	26

1. Inledning

Diskriminering är fel. Denna kommentar, eller någon variant av den, är någonting som troligen alla bosatta i Sverige har hört ett antal gånger under sin levnadstid. Vi har lärt oss att diskriminering är någonting som inte bör infinna sig i vårt agerande och/eller tyckande. Vi har alla gjorts medvetna om att en människa bör bedömas enbart utifrån dennes personlighet och meriter, definitivt inte utifrån deras kön, etnicitet, ålder, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck.

Själva syftet med Diskrimineringslagen (2008:567) är att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter för alla människor oavsett ovanstående egenskaper. Det är säkerligen få verksamheter i dagens Sverige där det inte existerar någon form av stadgar mot diskriminering, likabehandlingsplan och/eller dylikt. Kort och gott kan det beskrivas på ett sådant vis att diskriminering är någonting en svensk medborgare rynkar näsan emot, den rådande normen i samhället är i vilket fall att man bör anse det som någonting fult. Men bara för att någonting inte anses vara vackert innebär inte det att det ej existerar.

Det som intresserar mig är den diskriminering som kan ske utanför vårt blickfång. Möjligheten att personer låter sig omedvetet styras av deras fördomar gentemot olika typer av människor på ett sådant vis att vissa grupperingar i vårt samhälle inte låtes komma in helt och hållet eller tvingas vänta längre än andra innan de tillåtes gå genom det medborgerliga förtroendets stadspört. Det jag syftar på är omedveten diskriminering och det är någonting alla människor troligen och sorgligen gör. Även välmenande människor vars allmänna åsikt är att de ställer sig starkt emot diskriminering av alla dess sorter innehar förutfattade åsikter och/eller fördomar, detta är oundvikligt. Det må uppfattas som en benign företeelse men jag tror att det kan skapa större konsekvenser i det politiska landskapet än vad vi initialt må tro.

Intresset för detta väcktes utav förkovring i forskningslitteratur om deskriptiv och symbolisk representation (Phillips 2001, Mansbridge 1999, Pitkin 1967, Campbell & Wolbrecht 2006 & 2007). Jag anser att syftet med den forskning de har genomfört inte lever upp till sin fulla potential. Den rådande uppfattningen om vad dessa former av representation kan åstadkomma är delvis att de grupper i samhället som är underrepresenterade kommer att hysa större förtroende för politiska församlingar om dessa inför deskriptiva/symboliska representanter ifrån dessa grupper. Jag menar på att det existerar fler värden än detta. Jag tror att en möjlig

ökning av förtroende inte enbart sträcker sig till den delen av befolkningen som blir deskriptivt/symboliskt representerade, utan att hela befolkningen i sig även får högre förtroende för de personer som tillhör de grupper som blir deskriptivt/symboliskt representerande.

Enligt socialpsykologisk vetenskap är det fullständigt naturligt för oss människor att placera in folk i olika grupper utifrån gemensamma attribut, med ett samlingsnamn kallas detta för *social kategorisering* (social categorization) (Kassin et al). Typiska exempel på social kategorisering är att vi kan tro att alla med tatueringar på underarmarna är kriminella, de som har hängslan och rakade huvuden är nazister, de som studerar på Handelshögskolan rika, alla som studerar globala studier röstar på vänsterblocket och så vidare. På grund av de normer som råder i det samhälle vi lever i, utvecklar vi en mall i våra hjärnor över hur olika människor bör se ut. Jag tror dock ej att detta är en enkelriktad väg. Om människor har en klar uppfattning om hur personer i en viss miljö bör se ut, bör vi därför även ha en uppfattning om vilka som inte passar in eller hör hemma i dessa specifika miljöer.

Min teori är att om vi ser en yrkesperson som uppenbarligen avviker från vad vi normalt är vana vid att se i den positionen leder detta oss till att bli skeptiska, våra fördomar skapar en effekt och denna är att vi automatiskt får mindre förtroende för denna människa än vad vi skulle haft om denne inte avvek från normen.

Jag finner att detta är särskilt problematiskt i frågan om förtroendevalda, vilket man kan höra på själva ordet. I de allmänna valen går röstberättigade och väljer de politiker de har förtroende för. Det är en minoritet av de som röstar i Sverige som lägger ner tid och energi på att införskaffa sig information om varje kandidats politiska åsikter och hjärtefrågor. Det existerar även en möjlighet att vissa kandidater väljs bort automatiskt på grund av väljares förutfattade meningar angående vilken slag av person som passar och inte passar som förtroendevald. Om detta stämmer har det en negativ inverkan för de personer, vars utseende och/eller andra attribut avviker från vår uppfattning om hur en förtroendevald skall vara, som ställer upp i allmänna val. Deras möjlighet att bli invalda i politiska församlingar och dylikt skulle därav vara sämre på grund av det faktum att de avviker från normerna.

Deskriptiv och symbolisk representation är ett av de tillvägagångssätt jag tror att det går att använda sig av, inte för att motverka social kategorisering då det är oundvikligt, men för att

åstadkomma en normförändring i samhället vars tänkta effekt är att vissa kategorier av människor uppfattas som mer förtroendeingivande än andra.

Om resultaten av min undersökning visar på att min teori stämmer har det en inverkan på debatten om vad deskriptiv representation och symbolisk representation kan åstadkomma, hur man bör gå tillväga för att bekämpa diskriminering och även diskussionen som råder runt frågan om kvotering. Detta på grund av att om människor har mindre förtroende för personer som avviker ifrån vad de är vana vid att se i rollen som en förtroendevald, av den anledning att de avviker existerar det möjligtvis ett annat värde i dessa former av representation och dylika tillvägagångssätt än att åstadkomma direkt jämställdhet. Det här leder mig in på syftet med min uppsats.

2. Syfte

Jag skall undersöka huruvida det stämmer eller ej att människor har mindre förtroende för de personer som avviker visuellt från de normer som vanliga svenskar anser, på en undermedveten eller en medveten nivå, att en förtroendevald bör uppfylla. Syftet med min uppsats är att få fram information som kan komma att vara fruktsam för hur arbetet gentemot diskriminering kan genomföras bättre. Syftet är ej att skapa argument varken för eller emot vare sig deskriptiv representation, kvotering eller någonting dylikt, utan enbart att försöka uttyda om undermedveten diskriminering är ett stort demokratiskt problem eller ej. Utifrån de resultat min undersökning kommer att generera vill jag kunna avgöra om synlighet har en stor betydelse för att normalisera någon eller någonting.

Om det är på ett sådant vis att det krävs synlighet av olika typer av personer för att åstadkomma eller avancera mot en diskrimineringsfri politisk miljö, finner jag det relevant att försöka nå lösningar på ett sådant problem. Först bör det dock undersökas om lösningar är nödvändiga och det är exakt vad min undersökningens syfte är. Efter min undersökning är genomförd vill jag kunna besvara följande fråga: faller det sig på ett sådant vis att ju mer människor är vana vid att se eller någon i en specifik yrkesroll, desto mer förtroende har de för denna någon?

3. Frågeställning och hypotes

Jag har en frågeställning och den lyder som följer: *Har människor mindre förtroende för förtroendevalda som på ett uppenbart vis avviker från normen i deras givna miljö?*

Min hypotes: *De experimentdeltagare som kommer att bli utsatta för en normavvikande förtroendevald kommer att uppvisa en lägre grad av förtroende än de som kommer att bli utsatta för en normtillhörande förtroendevald.*

4. Tidigare forskning & dess relevans för min uppsats

4.1 Social kategorisering

Vi människor har en förkärlek till kategorisering, enligt socialpsykologin har vi till och med ett behov av det. Social kategorisering kan beskrivas som klassificering av personer in i grupperingar på basis av gemensamma attribut (Kassin et al. 2008:134). Som jag tog upp i min inledning är det faktum att vi kategoriserar in personer i grupperingar någonting som faller sig naturligt för oss människor. Det är naturligt för oss då kategoriseringen gör det lättare för oss att med hjälp av gamla erfarenheter kunna guida oss i nya interaktioner. Det finns få människor som har tid och energi att lära känna varenda individ de stöter på under sin livstid och därför kategoriserar vi, på gott och ont. Den goda effekten är den uppenbara tid som sparas in, men vad är då den onda effekten som dessutom är relevant för min studie?

För en människa att överhuvudtaget kunna skapa kategorier krävs det att denna har förutfattade åsikter och/eller fördomar om människor och grupperingar, och då denna har dessa färdiga åsikter om grupperingen där en individ tillhör, blir följderna att dessa åsikter kan göra oss blinda för de egenskaper denna individ i realiteten innehar (Kassin et al. 2008:135). Det är bestämt redan på förhand, undermedvetet eller medvetet, vad för kategori en person tillhör och därav vilka egenskaper denna person besitter. På grund av detta tror vi oss veta vad vi har att förvänta oss av denna person, vad denna är kapabel till att åstadkomma och var denna hör eller inte hör hemma. Detta är problematiskt när det kommer till de personer som avviker från vad människor är vana vid att se i en given position. Utifrån teorin om social kategorisering bör vi kunna antaga att den förtroendevalda som avviker från normen har ett

sämre utgångsläge i jämförelse med den som inte gör det, särskilt när det är fråga om allmänna val.

4.2 Ingrupper & utgrupper

Det existerar en essentiell skillnad från när människor kategoriserar objekt och när de kategoriserar personer i grupperingar, denna skillnad är att människan som utför kategoriseringen uppfattar sig antingen som en medlem i grupperingen den skapar eller ej. De grupperingar som man anser sig själv tillhöra kallas för *ingrupper* (ingroups); dessa är grupperingar som en individ känner en samhörighet och identifierar sig med.

Dessa grupperingar finns av alla dess sorter: sportlag, könstillhörighet, partitillhörighet, yrkeskategorier, etnicitet och så vidare. Alla de grupperingar en individ inte känner samhörighet med kallas för *utgrupper* (outgroups) (Kassin et al. 2008:135). Detta är vad som i vardagspråk brukar kallas för *vi och dem-tänkande*.

Det relevanta häri är att människor tenderar att diskriminera outgroups till sina egna ingroups fördel, benämningen för detta är *ingruppsfavorisering* (ingroup favoritism) (Kassin et al. 2008:150). Tendensen att se mer positivt på ingrupper än utgrupper är stark, experiment har visat på att enbart med hjälp av subliminal *priming*¹ av personliga och possessiva pronomen som ”vi” och ”vårt” framkallas det positiva känslor i människor, medan pronomen som ”de” och ”deras” väcker negativa känslor hos människor (Perdue et al. 1990). Utifrån detta kan det urskiljas klart och tydligt att människor föredrar det eller de, de känner tillhörighet med, till skillnad från det eller de som avviker ifrån en själv.

Den normavvikande förtroendevalda som experimentdeltagarna kommer att bli utsatta för är, för majoriteten av dem, en medlem av deras utgrupper och därav skall denna enligt teorin få en lägre grad av förtroende av dem än den normtillhörande som i sin tur kommer att åtnjuta ingruppsfavorisering.

¹ The tendency for frequently or recently used concepts to come to mind easily and influence the way we interpret new information (Kassin et al 2008:116).

4.3 Social Identitetsteori

Ingruppfavorisering har förklarats med Tajfel & Turners teori om *social identitet* (social identity) (1979). Enligt denna teori favoriserar människor de grupperingar de känner samhörighet med på grund av att detta ökar en människas självförtroende. Teorin lyder som följer: var och en av oss har en strävan efter att öka vårt självförtroende, som i sig består av två stycken komponenter; en personlig identitet och olika sociala identiteter som är baserade på och en del av de grupperingar vi tillhör. Närmare bestämt fungerar det på ett sådant vis att vi kan stärka vårt självförtroende delvis med hjälp av personliga prestationer men även genom att tillhöra en gruppering som är framgångsrik. Detta tyder på att experimentdeltagarna kommer att ha mindre förtroende för den förtroendevalda som avviker från normen, dock med undantag för de deltagare som själva tillhör samma gruppering som den avvikande.

Till detta tillkommer idén om att människor inte enbart är autonoma individer i deras grupperingar, utan utgör en del av de respektive grupperingarnas komplexa väv. Idén säger att när en människa ansluter sig till en grupp sker det automatiskt en assimilering, hon tar till sig de normer som råder inom den grupperingen och grupptillhörigheten blir därav en intrikat del av hennes jag (Turner & Reynolds 2001:135). Människor har dessutom bara förtroende för de som är medlemmar i de ingroups de själva tillhör och inte för de som är medlemmar av utgrupper (Hewstone 2002:578). Detta är baserat på grundläggande överlevnadsstrategi, inom ramen för min undersökning handlar det ej om överlevnad utan snarare en strategi för att åstadkomma ett optimalt leverne. Grundtanken är dock att människor måste samarbeta med varandra för att förbättra sina möjligheter att överleva och frodas och ett väl fungerande samarbete kräver förtroende människor emellan (Brewer 2001:28-29).

Därför är det naturligt för människor att känna förtroende för de vars liv de delar och/eller är beroende av, alltmedan alla andra bemöts med skepsis. Med dessa idéer i åtanke skulle det vara troligt att människor hyser mindre förtroende för de som avviker visuellt ifrån den norm som råder i en given situation. Det bör även tilläggas att om de som tillhör en ingrupp uppfattar det som att en utomstående bryter mot deras normer kan de komma att vara mer benägna att undvika denna, även detta anförs skäl för att en människa som tillhör normen kommer att hysa mer förtroende för en förtroendevald som inte avviker ifrån normen till skillnad från den som gör det (Hewstone 2002:580).

I Pratto, Sidanius & Levins artikel om social dominance theory, (*SDT*) diskuterar de *social dominans orientering* (social dominance orientation) (*SDO*) (2006:281-282). I denna påstår de att individers vilja att vara socialt dominanta i det samhälle de lever i är mycket hög, tillräckligt hög för att frammana diskriminering. Det fungerar på ett sådant vis att de grupperingar i samhället som redan innehar en hög *SDO*, det vill säga de som befinner sig på den övre delen av samhällets sociala hierarki, är även de som vill behålla status quo. På grund av detta säges dessa grupperingar vara mer benägna att favorisera sin egen grupp samt agera på ett sådant vis att de med lågt *SDO* fortsätter att hållas kvar på den lägre nivån i hierarkin, till exempel genom att befästa förutfattade meningar och dylikt. Denna teori är en av de föreslagna förklaringar till varför män tenderar att vara mer favoriserande av ingrupper än vad kvinnor är (Hewstone 2002:583). Om man tillämpar denna teori på min undersökning finns det skäl för att tro att de som ej avviker ifrån normen, det vill säga de med högt *SDO*, kommer att favorisera medlemmen från deras ingrupp, den normtillhörande förtroendevalda, på bekostnad av den som avviker ifrån vad de är vana vid att se, det vill säga de med lågt *SDO* samt tillhör utgrupper.

4.4 Intergrupp processer & kontakt

Det har även forskats på hur man skulle kunna motverka att ingruppfavorisering ska leda till en automatisk diskriminering av utgrupper. En hypotes som antages kunna åstadkomma det här är det som kallas för antingen intergrupp processer (intergroup processes) (Hewstone 2002:589) eller *intergrupp kontakt* (intergroup contact) (Kassin et al. 2008:172). Dessa går i princip ut på att öka kontakten och samarbetet mellan ingrupper och utgrupper för att förminska den ignorans och de förutfattade åsikter medlemmarna i de olika grupperingarna har om de som inte tillhör deras ingrupper. Ett klassiskt och övertydligt exempel på en intergrupp process är när afroamerikaner och vita skolelever integrerades på skolor runt om i USA. Att förespråka integration och motverka segregation i samhällen är en intergrupp process som skapar intergrupp kontakt.

Intergrupp kontakt är i allra högsta grad relevant för min undersökning då den skall genomföras på människor som går tredje året på gymnasiet. Dessa är födda år 1991 och till skillnad från många av de äldre generationerna, är de inte främlingar för intergrupp kontakt och därav går det att anta att det är färre grupperingar av andra typer av människor som är

främmande för dem. Bara det faktum att den andel av den svenska befolkningen som var födda i ett annat land år 2009 har fördubblats sedan början av 1970-talet (SCB) är en indikator till att de yngre generationerna i Sverige är mer vana vid att leva i ett samhälle som är mer mångkulturellt än äldre generationer. Detta skulle kunna ha en inverkan på den externa validitet av de resultat undersökningen kommer att producera. Mina möjligheter att generalisera resultaten till en hel befolkning bör ifrågasättas på grund av detta. Möjligheten att en äldre generation hade framkallat ett annorlunda resultat på grund av att de ej har samma erfarenhet av intergrupp kontakt är viktig att påpeka.

5. Metod

I det här avsnittet redogör jag för de metodval jag har gjort avseende design, urval, texten, stimuli och mina enkätfrågor. Jag diskuterar även mina operationaliseringar, men först en kort sammanfattning av mitt experiment.

Jag kommer att utföra mitt experiment på 120 stycken elever som går sitt sista år på gymnasiet, de delas in i en kontrollgrupp och en experimentgrupp genom en randomisering. Båda grupper skall läsa en identisk text, men var grupp har sin specifika stimulus i form av ett fotografi. Därefter fyller de i ett frågeformulär varifrån jag kommer att erhålla mina resultat.

5.1 Experiment

Då jag har som mål att besvara min frågeställning: *Har människor mindre förtroende för förtroendevalda som på ett uppenbart vis avviker från normen i deras givna miljö?* är det den kausala mekanismen mellan normavvikelse/normtillhörighet och grad av förtroende jag försöker att belysa. Jag vill undersöka om kausaliteten är på det sättet jag förmodar att den är och då är valet att använda mig av en experimentell design som tillvägagångssätt given.

Detta val är givet av den anledningen att ett experiment skall vara ett av, om inte det bästa sättet i många avseenden att gå tillväga för att införskaffa sig kunskap om kausalitet (Esaiasson et al. 2007:371). Med hjälp av ett experiment har man möjlighet att som forskare själv bestämma exakt vad det är som skall påverka de personer som deltar i ens experiment. På grund av att man som utförare av ett experiment har kontroll över hur variationen i de

oberoende variablerna skall se ut innehar man därav makten att fastställa vad som inte skall påverka deltagarnas svar – säkerställa att inga andra förklaringsfaktorer existerar och därutav lyckas med att isolera den kausala mekanismen.

Genom en noggrann randomisering av experimentdeltagarna skapas kontroll- och experimentgrupper som är så lika varandra som möjligt och därigenom försäkras man sig om att det inte skall existera några systematiska skillnader mellan de två grupperna som skulle kunna vara potentiella förklaringsfaktorer på den beroende variabeln (Essaiasson et al. 2007:371). I min undersökning skall jag försöka urskilja om en kausal mekanism till förtroende kan vara huruvida en förtroendevärd som avviker eller ej från vad människor i regel är vana vid att se, det vill säga normen, kan orsaka mer eller mindre förtroende från dessa människor.

5.2 Design

I det experiment jag skall utföra har jag valt att använda mig av en endast-efterdesign med två stycken grupper, en kontrollgrupp och en experimentgrupp. Det som är mest negativt med den här typen av design är det faktum att det är omöjligt att ta reda på vad experimentdeltagarna hade svarat om de hade fått ta del av båda delarna av undersökningen. Detta kan dock kompenseras med att ens randomisering har haft den önskade effekten. Efter en väl gjord randomisering skall kontrollgruppen och experimentgruppen vara så lika varandra som möjligt och därför kan man argumentera för att de båda grupperna hade svarat på samma vis om fallet varit omvänt. Beslutet att använda mig av denna typ av design tog jag bland annat på grund av den anledning att den kräver enbart ett tillfälle för datainsamling, vilket är tacksamt ur ett tidsperspektiv. Framst använder jag mig av denna design då jag inte vill riskera att mina deltagares svar kontamineras av en före-mätning (Essaiasson et al. 2007:377).

Jag hade kunnat använda mig av en före-efterdesign, då hade de alla deltagare fått ta del av båda delarna av undersökningen med kontrollstimulus först och sedan experimentstimulus, men enligt mig skulle en före-mätning vara kontraproduktiv för min undersökning då denna med en stor trolighet hade gjort deltagarna medvetna om vad experimentet går ut på.

Detta vill jag undvika då jag tror att deltagarna inte vill få sig själva att framstå som diskriminerande och utav rädsla för det; modifiera sina svar till att vara mer politiskt korrekta.

Effekten av det hade varit att mitt experiment inte skulle vara fruktsamt. Det finns även en risk för att deltagare hoppar av mellan före- och efter-mätningen och om det sker skadas den interna validiteten avsevärt. På grund av att jag skall använda mig av deltagare som går deras sista termin på gymnasieskolor finns det en stor risk för att många deltagare kan komma att infinna sig vid första tillfället, dock ej det andra.

Den randomisering jag har genomfört skall säkerställa att det inte existerar några systematiska olikheter mellan grupperna och jag skall även inkludera kontrollfrågor i mitt frågeformulär för att kontrollera att detta stämmer. De variabler som skulle kunna ha en inverkan är exempelvis kön, sympati för politiskt parti och etnisk bakgrund.

5.3 Texten

Den text som mina experimentdeltagare skall läsa är baserad på en debattartikel från Dagens Nyheter skriven av socialdemokraternas, vänsterpartiets och miljöpartiets ordföranden (DN). En stor del av artikeln har jag tagit bort då den text deltagarna skall läsa bör vara lätt att förstå och dessutom inte skapa någon förvirring eller väcka alltför starka känslor som kan tänkas påverka de svar som skall ges. Jag har även ändrat i vissa delar av texten för att utformningen av den skall vara mer trovärdig; däribland har jag ändrat alla *vi* till *jag* eftersom den text de skall ta del av bör uppfattas som skriven av en person, inte hela den rödgröna oppositionen. De ämnen som texten berör är relevanta för dagens ungdomar, dessa är åsikter om bostadsmarknadens och arbetsmarknadens tillstånd samt ett förslag om att ändra beskattningen av studentkorridorer vars utgång kommer att vara gynnsamt för studerande. Jag har valt denna text då den skall vara relaterbar för de som skall komma att läsa den.

5.4 Stimuli

Eftersom jag vill, utifrån mina resultat kunna utläsa om människor har mer eller mindre förtroende för antingen någon som visuellt avviker från vad de är vana vid att se, eller någon som inte avviker anser jag att de stimuli som lämpar sig bäst är i form av fotografier. Dessa två fotografier är mina operationaliseringar av mina oberoende variabler: normavvikelse respektive normtillhörighet. Det fotografi som kommer att finnas på det papper som

experimentgruppen skall läsa är av en muslimsk kvinna med en indisk bakgrund iförd slöja som täcker allt förutom själva ansiktet. Fotografiet som kontrollgruppens papper ska innehålla är av en svensk kvinna i samma ålder (bilaga 1 & 2).

Jag beslöt mig för att använda mig av ett fotografi i kontrollgruppens papper istället för att enbart låta texten vara underskriven av ett typiskt svenskklingande namn. Detta på grund av att risken för att deltagarna skall komma att uppdaga faktumet att det är ett experiment de utför förminsкас om det är ett fotografi till alla deras texter. Om de märker att en del har fotografier och de andra ej är det inte svårt för dem att deducera att sakförhållandet inte är på det viset som jag påstått att det är i min täckhistoria (bilaga 4). Följden av detta kan komma att bli att effekterna orsakade av experimentgruppens stimulus inte blir lika markanta som om jag inte använt mig av ett visuellt stimulus till den text kontrollgruppen skall läsa. Men om jag hade gjort på det viset anser jag att de slutsatser jag kunnat dra hade varit för godtyckliga eftersom experimentet då varit vinklat på ett sätt som kan komma att skapa mer skillnad mellan kontrollgruppen och experimentgruppen än vad det är i realiteten.

Jag använder mig av ett fotografi på en kvinna med indisk bakgrund iförd slöja då det är ytterst ovanligt att se den typen av människa i rollen som förtroendevald. Är då detta fotografi ett tillräckligt bra verktyg för att förverkliga min oberoende variabel; normavvikelse? Det må verka uppenbart att människor inte är vana vid att se den typen av människa som förtroendevald men det bör göras klart och tydligt. Enligt statistik från SCB uppgick andelen av den svenska befolkningen som är födda i ett annat land år 2009 till 14,3% (SCB) och därav tillhör de ej normen. Nu säger inte detta tillräckligt mycket för att visa på att mitt fotografi är en bra visualisering av normavvikelse, men om man tillför den statistik som *nämnden för statligt stöd för trossamfund* för kan vi se att det år 2008 fanns cirka 110 000 stycken människor i Sverige som var registrerade som medlemmar i islamska församlingar (SST). Vi kan antaga att ungefär 50 % av dessa är kvinnor och att av dem är det inte alla som bär slöja. Självfallet måste vi räkna med ett stort mörkertal när det kommer till antalet muslimer som den svenska befolkningen består av då det är troligt att alla inte är registrerade i en islamsk församling. Men det ger oss en tillräckligt tydlig överblick av förhållandet och utifrån den går det att påstå att en kvinna iförd slöja är en människa som avviker från de visuella normer som råder i Sverige idag. Det bör även tilläggas att det är än mer avvikande bland gruppen förtroendevalda och om inte det är ett tillräckligt starkt argument vill jag påstå att den här

typen av människa är ännu mer avvikande bland gruppen medialt synliga förtroendevalda, om de ens existerar överhuvudtaget.

Med detta som grund menar jag på att kvinnor med uppenbar utländsk bakgrund som bär slöja definitivt är medlemmar av vad de som tillhör normen i Sverige idag uppfattar som en outgroup, och att fotografiet som kommer att vara till experimentgruppens förfogande är ett bra stimulus för att förmedla normavvikelse inom ramen för min undersökning.

5.5 Frågeformulär

Efter deltagarna har läst texten och samtidigt blivit utsatta för mina stimuli skall de besvara elva stycken frågor (se bilaga 3). Först och främst har jag varit noggrann med att följa grundreglerna för frågeställning, närmare bestämt att de frågor jag ställer skall vara lätta att förstå och att de inte skall vara längre än vad som är nödvändigt (Eljertsson 2005:63). Jag har även haft i åtanke att de svarsalternativ deltagarna kommer att ha till sitt förfogande skall vara ömsesidigt uteslutande och uttömmande (Eljertsson 2005:72-74).

Av de elva frågorna är fråga 8, 9, 10, och 11 mina kontrollfrågor. Dessa berör de förklaringsfaktorer som skulle komma att vara relevanta för hur en deltagare besvarar frågorna. De variabler jag kontrollerar för är kön, partisympati och etnisk bakgrund. De två första frågorna är vad jag kallar för missledande frågor, de är baserade på två av de ämnen debattartikeln tar upp; situationen på bostads- och arbetsmarknaden. De är inte operationaliseringar av mina beroende variabler, den främsta anledningen till varför jag har med dem är att det inte skall vara uppenbart att det är ett experiment jag utför, utan en sedvanlig undersökning om ungas åsikter. Men jag kan även komma att nyttja dem som kompletterande frågor för att kontrollera att min randomisering har åstadkommit en kontroll- och experimentgrupp som inte har systematiska skillnader.

Fråga 3, 4, 5, 6 och 7 är operationaliseringar av min beroende variabler; grad av förtroende. Det är utifrån de svar jag kommer att få på dessa frågor mina resultat kommer att baseras på. I frågorna 5, 6 och 7 är ordet *förtroende* inkluderat och därför torde slutsatsdragningen jag kommer att göra utav de resultat som dessa frågor kommer att bringa fram vara tämligen enkel. Av den orsak att jag i min täckhistoria kommer att informera deltagarna att de är deltagare i en studie vars syfte är att undersöka ungdomars åsikter angående vissa specifika

politiska förslag innefattar två av mina frågor, fråga 3 och 4, inte ordet *förtroende*. En överanvändning av ordet förtroende ökar risken för att experimentet avslöjas. Nedan diskuterar jag fråga tre till sju i detalj.

Syftet med fråga tre är att generera resultat som kan ge information om hur kraftig normavvikelse och/eller normtillhörighet kan påverka människors åsikter om ett förslag. Skulle det visa sig att antingen kontroll- eller experimentgruppen anser att förslaget är bättre/sämre än vad den andra gruppen gör skulle detta indikera att människor påverkas till den grad av vad de är vana vid att se, att de ändrar sin åsikt om ett förslag. Jag argumenterar här för att om det förefaller sig på ett sådant vis kan man ur det härleda en hög/låg grad av förtroende.

Syftet med fråga fyra är att försöka urskilja om kontrollgruppen identifierar sig med ledamoten på en högre nivå än experimentgruppen och på detta vis kunna avgöra huruvida ingruppfavorisering är stark eller ej bland människor. Som nämnt ovan är en av beståndsdelarna i ingrupp favoritism att människor har högre förtroende för de tillhörandes samma ingroups de själva är medlemmar i, därav kommer ett högt värde på denna fråga vara ekvivalent med högt förtroende.

I fråga fem undrar jag hur mycket/lite förtroende de har för ledamotens förslag. Utifrån svarsresultaten från denna fråga är det en enkel härledning till vilken grad av förtroende de har för kontrollledamoten respektive experiment ledamoten. Lägre grad av förtroende för den enes förslag tyder på att de även har mindre förtroende för den ledamoten.

Fråga sex är den fråga i formuläret vilken är mest direkt och essentiell för min undersökning. Däri undrar jag i vilken grad de har förtroende för ledamoten utifrån texten de läst. Resultaten från denna fråga kräver ingen härledning.

I fråga sju frågar jag dem om de har förtroende för ledamotens uppfattning om unga människors situation. Varför jag ställer denna fråga är på grund av att om människor anser att ju mer förståelse en förtroendevärd har för deras situation, desto mer förtroende kommer de ha för denna. Enligt teorin om ingrupper och utgrupper kommer de ha mer förtroende för kontrollledamoten i denna fråga eftersom majoriteten relaterar lättare till denna.

5.6 Pilotundersökning

Då jag ville vara säker på att mitt experiment skulle gå tillväga som jag hade planerat gjorde jag en pilotundersökning på tolv personer. Detta genomförde jag för att försäkra mig om att de frågor jag skulle ställa till experimentdeltagarna var ställda på ett sätt som var lätt att förstå och att mina stimuli skulle vara effektiva. I början undanhöll jag faktumet att de hade att göra med ett experiment för att förhoppningsvis få en mer genuin reaktion och värdefull feedback av dem. Först lät jag dem läsa den text som jag skulle ge experimentgruppen (bilaga 2) och bad dem sedan att besvara frågorna. Därefter gav jag dem den text som jag skulle komma att ge min framtida kontrollgrupp (bilaga 1). Då de uppfattade skillnaden mellan de två textbladen förstod de att jag skulle utföra ett experiment och då förklarade jag för dem vad syftet med min uppsats var. Alla förutom en av testpersonerna ansåg att mina stimuli var bra då de informerade mig om att de hade initialt reagerat annorlunda när de såg den ena bilden och sedan den andra.

I överlag ansåg de att mina frågor var lättförståeliga, korta och koncisa. Ett antal av dem menade dock på att frågeformuläret innehöll för många så kallade irrelevanta frågor, närmare bestämt frågor som jag hade med för att dölja mitt experiment. De belyste faktumet att en specifik fråga kunde uppfattas som för långt ifrån ämnet som texten berör och därför skulle den kunna komma att ha en störande effekt på deltagarna när de skulle fylla i formuläret. Jag tog till mig denna feedback och bestämde mig för att ta bort den frågan ur mitt ursprungliga frågeformulär.

5.7 Experimentdeltagare & belägenhet

De deltagare som jag har utfört mitt experiment på är personer som går tredje året på gymnasiet i Helsingborg och de genomförde experimentet under deras lektionstid i en salsmiljö.

Beslutet att utföra mitt experiment i salsmiljöer fattade jag först och främst på grund av att det är den typen av miljö där man som experimentutförare har största möjliga kontroll över sin randomisering. Som ovan nämnt är randomiseringen viktig för alla former av experiment, men den är särskilt viktig när ett experiment har den typ av design såsom mitt har, nämligen en endast-eftersdesign. Den typen av miljö jag använde mig av frambringar inte enbart kontroll

över randomiseringen utan även kontroll över andra vitala företeelser som är av relevans. Jag hade möjlighet att se till, med hjälp av min täckhistoria (bilaga 4) och övervakning att deltagarna inte talade med varandra under experimentets förlopp, jag kunde även försäkra mig om att de verkligen läste texten vilket jag inte hade haft möjlighet att göra om jag använt mig av till exempel postenkäter. Faktumet att deltagarna inte talade med varandra under själva experimentet är ytterst relevant eftersom det förminskade risken för att de skulle begripa att de deltog i ett experiment avsevärt. Risken för att de skulle påverka varandras svar var också minimerad genom att de inte fick prata under experimentet.

Jag valde att genomföra experimentet på de som går tredje året på gymnasiet på grund av att det var den gruppen av människor som befann sig i salsmiljö som jag skulle ha tillgång till. Tidsramen var för liten för att förbereda ett eget tillfälle och om jag hade använt mig av studenter på högskolenivå hade det existerat en större risk för att de skulle uppfatta att det var ett experiment och inte en vanlig undersökning de deltog i då de själva kan ha varit medvetna om hur experiment genomförs. Representativiteten för den svenska befolkningen är dessutom högre när man använder sig av treor istället för högskolestudenter eftersom majoriteten av den svenska vuxna befolkningen går eller har gått på gymnasiet, medan det kan argumenteras för att det är en viss typ av människor som studerar på högskolenivå. Även om de som går tredje året på gymnasiet tillhör en specifik åldergrupp är de ändå myndiga och röstberättigade vilket gör deras åsikter om förtroendevalda lika betydelsefull som någon annan myndig person i Sverige.

Det negativa med att använda mig av klasser på gymnasiet var att jag fick en begränsad tid att genomföra experimentet på av den lärare vars lektionstid jag tog upp. På grund av den korta tidsperiod jag hade för genomförandet valde jag att inte göra någon återkoppling – att informera deltagarna att det inte var en sedvanlig undersökning de deltagit i utan ett experiment – men jag menar på att mitt experiment inte hade korsat några forskningsetiska gränser (Essaiasson et al. 2007:388) och därav var återkopplingen ej nödvändig. Jag var bland annat i mer än en klass på en och samma skola vid olika tillfällen, om jag hade gjort en återkoppling i dessa fall hade det skapat en risk för att de som redan deltagit i experimentet skulle berätta för de klasser jag skulle gå till därefter.

6. Resultat

I denna del redogör jag för experimentets utfall och dess validitet utifrån randomiseringen. Jag börjar med att redovisa den randomisering jag utfört, det vill säga om det existerar någon signifikant skillnad mellan kontroll- och experimentgruppen, och sedan validiteten. Därefter följer en redovisning av var frågas, exklusive kontrollfrågornas, resultat. Här är det även väsentligt att påpeka att experimenttillfällena genomfördes utan problem. Det skedde inga bortfall, varken externt (alla medverkade) eller internt (alla besvarade alla frågor).

Nedan redovisas den data jag har för medelvärde för kontrollgruppen (Medelvärde K) respektive experimentgruppen (Medelvärde E), medelvärdesskillnaden (Mv-skillnad.) och signifikansvärdet (Sig.-värde). Jag använder mig av en 95 % -säkerhetsnivå i signifikansvärdet, det vill säga att jag registrerar värdet som signifikant om det är $< 0,050$.

6.1 Randomiseringen

Mitt frågeformulär består av 4 stycken kontrollfrågor som skall hjälpa till att kontrollera att randomiseringen är korrekt, dessa berör kön, partisympati och etnisk bakgrund. Som jag nämnt ovan är randomiseringen ytterst viktig för att ha möjlighet att avgöra att det är stimulus som har orsakat effekterna eller om det beror på systematiska skillnader mellan de båda grupperna.

Kontrollfrågornas resultat

	Medelvärde K	Medelvärde E	Mv-skillnad	Sig.-värde
Partisympati	4,5167	4,2333	0,28333	0,527
Könstillhörighet	1,8167	1,7833	0,03333	0,651
Utlandsfödd	1,9167	1,9667	-0,05000	0,246
Utlandsfödda föräldrar	1,8333	1,7667	0,06667	0,366

I tabellen kan vi utläsa att det inte existerar någon signifikant skillnad mellan kontroll- och experimentgruppen vilket visar på att slumpen har gjort det den skall göra, närmare bestämt skapat grupper som inte har några signifikanta systematiska skillnader.

6.2 Validiteten

På grund av att randomiseringen har fungerat som den skall är ingen ifrågasättning av vad som är orsak och verkan – kausaliteten – nödvändig då signifikansvärdena pekar på att det inte är dessa förklarningsfaktorer som skall ha påverkat en möjlig skillnad i resultaten. Skillnaden skall enligt detta enbart bero på min oberoende variabel, det vill säga mina stimuli. Kort och koncist kan det beskrivas på följande vis: experimentets interna validitet är god.

Den externa validiteten, möjligheten att generalisera, går däremot definitivt att ifrågasätta, dock är detta någonting som gäller i princip alla experiment som inte använder sig av ett slumpmässigt urval på hela populationen (Essaiasson et al. 2007:196). Deltagarna i mitt experiment består som sagt av 120 stycken personer som går tredje året på gymnasiet och frågan om hur dessa kan vara representativa för hela den svenska befolkningen kan inte besvaras med entydiga svar. Vid användande av experiment som verktyg för att lokalisera en kausal mekanism bör man ha i åtanke att ett experiment i sig självt inte är tillräckligt för att belägga definitiva sammanband. Ett experiment bör upprepas ett antal gånger, för att därefter jämföra resultaten med varandra, om man skall kunna påstå att resultaten är generaliserbara eller ej.

I frågan om 120 stycken arton- och nittonåringar kan vara representativa för hela den svenska befolkningen går det enbart att säga att de socialpsykologiska mekanismer som är relevanta för min undersökning antages vara generella för alla människor (Essaiason et al. 2007:387).

Inom ramen för min undersökning kan det sägas att de normer som råder i samhället angående vilka typer av personer som passar eller inte passar in i rollen som förtroendevald, påverkar ungdomar likväl som den äldre befolkningen. De har tillgång till samma nyhetsinslag, tidningsartiklar och annan dylik påverkan. Dock bör faktumet att det kan existera en skillnad mellan äldre och yngre generationers åsikter om vad som är normavvikande eller ej belysas som jag nämnt ovan.

6.3 Resultat fråga 1->7

Medelvårdesskillnaden är skillnaden mellan kontroll- och experimentgruppens medelvärden och dessa resultat redovisar jag för att skapa en redovisning av resultaten som är enkel att överskåda. Alla dessa frågor har alla vardera fem svarsalternativ som sträcker sig från 1=lågt förtroende, till 5=högt förtroende. Detta bör man ha i åtanke då ett högre medelvärde indikerar ett högre förtroende.

Resultat fråga 1->7

	Medelvärde K	Medelvärde E	Mv-skillnad	Sig.-värde
Arbetsmarknaden	3,5000	3,4833	0,01667	0,923
Bostadsmarknaden	3,2000	3,4000	-0,20000	0,217
Åsikt om bostadsförslag	3,8833	4,1000	-0,21667	0,156
Ungdomars situation	3,4000	3,3833	0,01667	0,921
Förtr. för förslag	3,0000	3,2000	-0,20000	0,156
Förtr. för ledamot	2,9167	3,2333	-0,31667	0,039
Förtr. ledamots uppfattning	3,3167	3,5667	-0,25000	0,111

Fråga #1

I fråga #1 (arbetsmarknaden) kan vi se att det inte existerar någon signifikant skillnad mellan de två grupperna men då denna fråga inte är en av de operationaliseringar jag har är resultatet inte relevant för mitt experiment. Men de kan användas som komplement till mina kontrollfrågor. Då medelvårdesskillnaden är negativ kan vi se att kontrollgruppen är lite mer orolig över hur arbetsmarknaden ser ut i nuläget, men som sagt inte signifikant mer än experimentgruppen.

Fråga #2

Fråga #2 (bostadsmarknaden) är av samma slag som fråga 1 och därav enbart relevant som komplement. Men även i de här resultaten kan vi inte urskilja någon relevant skillnad mellan grupperna. Medelvärdesskillnaden visar på att experimentgruppen är aningen mer orolig över hur prisutvecklingen på bostadsmarknaden ser ut.

Fråga #3

Fråga #3 (åsikt om bostadsförslag) hade jag med för att kunna avgöra hur starkt normavvikelse eller ej kan påverka människors åsikter. Hade resultaten visat på en signifikant skillnad skulle det som sagt visa på att människor kan ha en annan åsikt om ett förslag i sig på grund av vem som har föreslagit det. Som går att se har mina stimuli inte åstadkommit någon signifikant skillnad mellan grupperna i denna fråga. Medelvärdesskillnaden pekar dock på att experimentgruppen anser att förslaget är lite bättre än vad kontrollgruppen gör.

Fråga #4

Syftet med fråga #4 (ungdomars situation) var att försöka urskilja om kontrollgruppen identifierade sig med ledamoten på en högre nivå än experimentgruppen och på detta vis kunna avgöra huruvida ingroup favoritism var stark eller ej bland deltagarna. Vi ser i tabellen att det inte var särskilt starkt då signifikansen är låg. Dock är detta den enda fråga där kontrollgruppen var mer positiv än experimentgruppen.

Fråga #5

Fråga #5 (förtroende för förslag) är den första frågan där ordet förtroende är en del av frågeställningen och jag förväntade mig en signifikant skillnad i resultaten, men den uteblev. Det som är nämnvärt är att bland dessa resultat ser man att experimentgruppen har lite mer förtroende för ledamoten än kontrollgruppen.

Fråga #6

Resultaten av fråga #6 (förtroende för ledamot) är de mest intressanta av alla och är det av mer än en anledning. Det är den mest direkta av alla frågorna och den enda fråga som gav en signifikant skillnad på 95% -säkerhetsnivå. Utifrån dessa resultat kan det härledas att deltagarna har mer förtroende för den ena ledamoten, men det är inte *kontrollledamoten* utan

experimentledamoten. Resultaten av denna fråga pekar på att deltagarna har större förtroende för den person som avviker ifrån vad de är vana vid att se.

Fråga #7

Av fråga #7 (förtroende för ledamots uppfattning) resultat förväntade jag mig att det skulle vara ett högre förtroende för *kontrollledamoten* eftersom identifikationen troligen var högre med denne än *experimentledamoten*. Det fanns skäl att förmoda att en typisk *svensk* person skulle införliva mer förtroende på grund av att majoriteten av deltagarna troligen tillhör denna *svensk* etnicitet-ingroup. Dock var det inte en signifikant skillnad på 95%-säkerhetsnivå, men även bland dessa resultat var förtroendet aningen högre för den normavvikande.

6.4 Resultat utifrån hypotes

Min hypotes lyder: *De deltagare som kommer att bli utsatta för normavvikande stimulus kommer att uppvisa en lägre grad av förtroende än de som kommer att bli utsatta för normtillhörande stimulus.*

Eftersom det inte uppdagades någon signifikant skillnad mellan kontroll- och experimentgruppen förutom i fråga sex kan jag inte påstå att resultaten var entydiga. Det enda jag möjligtvis kan hävda är att om något, pekar resultaten på ett omvänt sammanband. Utifrån resultaten för fråga sex kan jag säga att människor har mer förtroende för en människa som avviker visuellt från normen än för en som inte gör det. Lägg därtill att i resultaten för alla frågor förutom en, fråga fyra, kan man utläsa ett litet högre förtroende för den som avviker, dock ej tillräckligt högt för att åstadkomma en signifikant skillnad.

Jag anser dock att det erfordras fler resultat med signifikanta skillnader för mig att kunna hävda att det existerar någon form av entydigt sammanband. Då detta inte har infunnit sig i mitt experiments resultat kan jag ej påstå att jag funnit ett sammanband. Däremot är det tydligt utifrån resultaten att min hypotes är falsifierad.

7. Slutsatser

Min frågeställning är ”har människor mindre förtroende för personer som på ett uppenbart vis avviker från normen i deras givna miljö?” och utifrån de resultat mitt experiment har genererat bör frågan besvaras med ett nej. I det här avsnittet skall jag resonera kring varför svaret på min frågeställning kommit att vara ett nej, samt diskutera vad mina resultat implicerar och därefter avslutar jag avsnittet med förslag på vidare forskning.

Resultaten var oväntade då jag antagit att experimentdeltagarna skulle ha en högre grad av förtroende för den normtillhörande ledamoten än för den normavvikande. Den slutsats jag kan dra utifrån mina resultat är att experimentdeltagarna inte har mindre förtroende för förtroendevalda som på ett uppenbart vis avviker från normen i en given miljö. Resultaten pekar dessutom på att de har relativt lite mer förtroende för en person som avviker från normen än en som tillhör den. Det existerar ett flertal potentiella anledningar till varför utfallet har blivit på detta vis, däribland att själva upplägget av experimentet må ha varit bristfälligt. Den stimulus experimentgruppens deltagare fick ta del av var möjligtvis inte ett tillräckligt bra stimulus för att förmedla normavvikelse. Det kan tänkas att resultatet blivit annorlunda om jag hade använt mig av ett fotografi av en person vars utseende är än mer avvikande från vad människor är vana vid att se i den positionen.

Texten deltagarna fick till sitt förfogande kan även den vara en anledning till experimentets utgång. Jag använde mig av en text vars innehåll är en samling av politiska åsikter i sakfrågor som unga människor troligtvis uppskattar. Tanken var att fånga deras uppmärksamhet med en text som skulle vara av intresse för dem men det kan ha haft en negativ inverkan på experimentet. De kan ha uppfattat åsikterna som förmedlades i texten för positiva för att ens intressera sig för vilken typ av person det var som förmedlade dessa åsikter. Resultaten hade måhända blivit annorlunda om jag hade nyttjat mig av en mer, för situationen, neutral text.

En annan anledning till de oväntade resultat jag fått är att jag i min text fastlagt att de två personerna är riksdagsledamöter. De är därav utifrån deltagarnas synvinkel redan valda av den svenska befolkningen till en hög politisk position och som förtroendevalda behöver de ej ifrågasättas. Hade jag däremot enbart givit dem titeln politiker kunde resultaten möjligtvis blivit annorlunda. En tanke kan vara att deltagarna ansåg att om den avvikande ledamoten

kommit till sin höga position även om hon avviker ifrån vad som är normen bör hon vara mer än lämplig för den positionen. I retrospekt anser jag att jag inte skulle givit mina stimuli positionen som riksdagsledamöter utan enbart som titellösa politiker.

Om vi däremot utgår ifrån att experimentets upplägg är fullgott kan resultaten bero på vad jag nämnt innan, nämligen intergrupp kontakt. Jag är av den uppfattningen att experimentet hade fått en annan typ av utslag om det genomförts på deltagare tillhörandes en äldre generation. Den generation mina experimentdeltagare tillhör är med allra största säkerhet mer vana vid intergrupp kontakt och processer än äldre generationer och den automatiska följd av detta är att de är mer vana vid att se olika typer av människor i fler situationer och positioner än de äldre. Under de förhållanden är mina resultat en implikation på att det inte förekommer någon signifikant undermedveten diskriminering gentemot personer som avviker från normen, dock inom den åldersgrupp deltagarna ingår. Men enbart min undersökning kan inte avgöra om det existerar någon signifikant skillnad mellan olika generationer, för att kunna fastställa det krävs vidare forskning.

7.1 Förslag på vidare forskning

Liknande undersökningar bör göras för att kunna säkerställa att de resultat jag fått fram stämmer i flera fall och inte enbart under de förutsättningar min undersökning genomfördes. Andra former av normavvikande och normtillhörande stimuli skall användas för att garantera att kausaliteten är den samma för andra typer av personer vars intryck kan uppfattas som avvikande eller ej. Därefter bör vidare forskning riktas in på att jämföra olika åldersgrupper för att åstadkomma resultat som förhoppningsvis kan klargöra huruvida det har skett en förändring över tid i Sverige. Om detta är genomförbart ökar möjligheten att kunna fastställa bättre och sämre tillvägagångssätt att bekämpa diskriminering i ett samhälle.

Även former av kvalitativa studier bör genomföras som komplement till den typ av forskning jag ägnat mig åt. Det är av relevans då diskriminering kan vara av en ytterst subjektiv karaktär och då krävs det mer än kvantitativa undersökningar.

8. Referenslista

Brewer, M. B. (2001) - *The Many Faces of Social Identity: Implications for Political Psychology*. *Political Psychology* 22(1): 115-125

Campbell, D. E. & Wolbrecht, C. (2006) - *See Jane Run: Women Politicians as Role Models for Adolescents*. *The Journal of Politics* 68(2): 233-247

Campbell, D. E. & Wolbrecht, C. (2007) – *Leading by Example: Female Members of Parliament as Political Role Models*. *American Journal of Political Science* 51(4): 921-939

Eljertsson, G. (2005) - *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur

Esaiasson, P. et al. (2007) – *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad. Tredje upplagan*. Stockholm: Norstedts Juridik

Hewstone, M. et al. (2002) - *Intergroup Bias*. *Annu. Rev. Psychol.* 53: 575-604

Kassin, S. et al. (2008) - *Social Psychology. Sjunde upplagan*. Boston: Houghton Mifflin Company

Mansbridge, J. (1999) - *Should Blacks Represent Blacks and Women Represent Women? A Contingent 'Yes'*. *The Journal of Politics* 61(3): 628-657

Perdue, C. et al. (1990) - *Us and Them: Social Categorization and the Process of Intergroup Bias*. *Journal of Personality and Social Psychology* 5(3): 475-186

Phillips, A. (2000) - *Närvarons politik: den politiska representationen av kön etnicitet och ras*. Lund: Studentlitteratur

Pitkin, H. F. (1967) - *The Concept of Representation*. London, England: University of California Press, Ltd.

Pratto, F. et al. (2006) - *Social dominance theory and the dynamics of intergroup relations: Taking stock and looking forward*. *European Review of Social Psychology* 17(1): 271-320

Tajfel, H & Turner, J. (1979) – *An Integrative Theory of Intergroup Conflict*, 35-55 i Hatch, M. J. & Schultz, M. (2004) – *Organizational Identity: a reader*. King's Lynn, Norfolk: Biddles, Ltd.

Turner, J. C. & Reynolds, K. J. (2001) – *The Social Identity Perspective in Intergroup Relations: Theories, Themes and Controversies*. 133-152 i Brown, R. & Gaertner, S. L. (2003) - *Intergroup Processes*. Padstow, Cornwall: T.J. International, Ltd.

Diskrimineringslagen (2008:567)

Internetsidor

SCB: http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____273428.aspx

SST: <http://www.sst.a.se/statistik.4.7501238311cc6f12fa580005236.html>

DN: <http://www.dn.se/debatt/vi-vill-sanka-skatten-for-dem-som-bor-i-studentkorridor-1.1064602>

Bilagor:

1. Stimulus kontrollgrupp
2. Stimulus experimentgrupp
3. Frågeformulär
4. Täckhistoria

Bilaga #1

Förslag angående bostadsbyggande

Sverige är ett bra land. Men i dag går utvecklingen åt fel håll. Fler och fler möter stängda dörrar, både på arbetsmarknaden och på bostadsmarknaden.

Socialbidragen växer i över 90 procent av landets kommuner. Sedan 2006 har sysselsättningsgraden minskat med motsvarande 100 000 personer. Färre unga får möjlighet till högre utbildning och egen bostad. Allt fler långtidsarbetslösa unga göms undan i passiva program.

Trots stor bostadsbrist är bostadsbyggandet det lägsta på över tio år. Jag är starkt övertygad om att Sverige behöver en ny bostadspolitik med tydliga och starka ambitioner. Jag anser att vi måste möta bostadsbristen genom ökat bostadsbyggande. Jag tycker att vårt gemensamma röd-gröna mål bör vara att bostadsbyggandet 2016 ska uppgå till 40 000 bostäder om året varav en majoritet bör vara hyresrätter. Jag vill föra en bostadspolitik som aktivt leder till fler jobb och ökad välfärd. En fungerande bostadsmarknad är en förutsättning för rörligheten på arbetsmarknaden.

Boendet är för de flesta av oss en stor, ofta den största, kostnaden i hushållsbudgeten. Många människor känner oro för prisutvecklingen på bostadsmarknaden. Det är därför viktigt med långsiktiga villkor för bostadsmarknaden. I det Socialdemokratiska partiet har jag lagt fram ett samlat förslag som ger en beskattning av fastigheter som bidrar till att skapa ett mer fördelningspolitiskt och bättre fungerande skattesystem.

Nu lämnar jag också besked om en förbättring för landets studenter. I dag är fastighetsbeskattningen utformad på så sätt att ett rum i en studentkorridor beskattas på samma sätt som en hyreslägenhet. Varje rum betalar en skatt om närmare 1 300 kronor per år. Det innebär att en stor lägenhet har samma avgift som ett litet studentkorridorsrum. Det tycker inte jag är rimligt. En rapport har föreslagit att varje studentkorridor beskattas som en bostad i stället för att som nu ta ut en avgift för varje rum. Jag ställer mig bakom detta förslag.

Förslaget kan innebära en sänkt fastighetsskatt med uppemot 1 000 kronor per studentrum. Enligt beräkningar från Riksdagens utredningstjänst finns det omkring 30 000 studentkorridorsrum och 3 500 korridorer. Den statsfinansiella kostnaden av reformen beräknas av utredningstjänsten till cirka 25 miljoner kronor. Om den sänkta skatten används till att sänka kostnaden för de boende så blir det uppemot 1 000 kronor i sänkt hyra per år.

Elin Engström (s)

Elin Engström (s)
riksdagsledamot

Bilaga #2

Förslag angående bostadsbyggande

Sverige är ett bra land. Men i dag går utvecklingen åt fel håll. Fler och fler möter stängda dörrar, både på arbetsmarknaden och på bostadsmarknaden. Socialbidragen växer i över 90 procent av landets kommuner. Sedan 2006 har sysselsättningsgraden minskat med motsvarande 100 000 personer. Färre unga får möjlighet till högre utbildning och egen bostad. Allt fler långtidsarbetslösa unga göms undan i passiva program.

Trots stor bostadsbrist är bostadsbyggandet det lägsta på över tio år. Jag är starkt övertygad om att Sverige behöver en ny bostadspolitik med tydliga och starka ambitioner. Jag anser att vi måste möta bostadsbristen genom ökat bostadsbyggande. Jag tycker att vårt gemensamma röd-gröna mål bör vara att bostadsbyggandet 2016 ska uppgå till 40 000 bostäder om året varav en majoritet bör vara hyresrätter. Jag vill föra en bostadspolitik som aktivt leder till fler jobb och ökad välfärd. En fungerande bostadsmarknad är en förutsättning för rörligheten på arbetsmarknaden.

Boendet är för de flesta av oss en stor, ofta den största, kostnaden i hushållsbudgeten. Många människor känner oro för prisutvecklingen på bostadsmarknaden. Det är därför viktigt med långsiktiga villkor för bostadsmarknaden. I det Socialdemokratiska partiet har jag lagt fram ett samlat förslag som ger en beskattning av fastigheter som bidrar till att skapa ett mer fördelningspolitiskt och bättre fungerande skattesystem.

Nu lämnar jag också besked om en förbättring för landets studenter. I dag är fastighetsbeskattningen utformad på så sätt att ett rum i en studentkorridor beskattas på samma sätt som en hyreslägenhet. Varje rum betalar en skatt om närmare 1 300 kronor per år. Det innebär att en stor lägenhet har samma avgift som ett litet studentkorridorsrum. Det tycker inte jag är rimligt. En rapport har föreslagit att varje studentkorridor beskattas som en bostad i stället för att som nu ta ut en avgift för varje rum. Jag ställer mig bakom detta förslag.

Förslaget kan innebära en sänkt fastighetsskatt med uppemot 1 000 kronor per studentrum. Enligt beräkningar från Riksdagens utredningstjänst finns det omkring 30 000 studentkorridorsrum och 3 500 korridorer. Den statsfinansiella kostnaden av reformen beräknas av utredningstjänsten till cirka 25 miljoner kronor. Om den sänkta skatten används till att sänka kostnaden för de boende så blir det uppemot 1 000 kronor i sänkt hyra per år.

Shagufta Khan (s)

Shagufta Khan (s)
riksdagsledamot

Bilaga #3

Frågeformulär

Fråga 1.

I vilken utsträckning oroar Du dig över hur arbetsmarknaden ser ut i nuläget?

mycket liten utsträckning ganska liten varken liten/stor ganska stor mycket stor utsträckning

Fråga 2.

I vilken utsträckning oroar Du dig för hur prisutvecklingen på bostadsmarknaden ser ut i nuläget?

mycket liten utsträckning ganska liten varken liten/stor ganska stor mycket stor utsträckning

Fråga 3.

Vad tycker Du om ledamotens förslag om att öka bostadsbyggandet i Sverige?

mycket dåligt förslag ganska dåligt varken bra/dåligt ganska bra mycket bra förslag

Fråga 4.

Ledamoten målar upp en dyster bild av situationen för unga i dagsläget. I vilken utsträckning delar Du ledamotens åsikt?

mycket liten utsträckning ganska liten varken liten/stor ganska stor mycket stor utsträckning

Fråga 5.

I vilken utsträckning har Du förtroende för ledamotens förslag?

mycket liten utsträckning ganska liten varken liten/stor ganska stor mycket stor utsträckning

Fråga 6.

Utifrån debattartikeln, hur mycket förtroende har Du för ledamoten?

mycket litet förtroende ganska litet varken litet/stort ganska stort mycket stort förtroende

Fråga 7.

I vilken utsträckning har Du förtroende för ledamotens uppfattning om ungas situation i dagsläget?

mycket liten utsträckning ganska liten varken liten/stor ganska stor mycket stor utsträckning

Fråga 8.

Vilket politiskt parti tycker du bäst om idag?

vänsterpartiet	socialdemokraterna	miljöpartiet	centerpartiet	
☐	☐	☐	☐	
folkpartiet	kristdemokraterna	moderaterna	sverigedemokraterna	annat parti
☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 9.

Är Du man eller kvinna?

Man	Kvinna
☐	☐

Fråga 10.

Är Du född utomlands?

Ja	Nej
☐	☐

Fråga 11.

Är någon av dina föräldrar födda utomlands?

Ja	Nej
☐	☐

Bilaga #4

Täckhistoria

”Hej mitt namn är Kajsa Ekholm och jag studerar statsvetenskap vid Göteborgs Universitet. Just nu håller jag på att skriva min kandidatuppsats, i och med denna skall jag göra en undersökning av hur ungdomar ställer sig inför vissa politiska frågor och vad de har för åsikter om ett antal politiska förslag.

Ni kommer att få läsa en politisk debattartikel innehållandes frågor och förslag skriven av en politiker och därefter skall ni svara på elva stycken frågor. Eftersom jag vill ha era personliga åsikter är det viktigt att ni inte pratar med varandra under tiden ni läser texten och besvarar frågorna, detta på grund av att ni inte skall påverka varandras svar.

Jag vill också belysa att denna undersökning är helt anonym och frivillig, om ni av vilken anledning som helst inte vill delta är det enbart att säga ifrån och om ni har några frågor under tiden ni läser och besvarar frågorna är det bara att säga till.”